

กระบวนการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดีเพื่อเผยแพร่ในนิตยสาร

The Process of Selecting Documentary Photographs for Publication in Magazines

บันสิทธิ์ บุญยะรัตเวช. สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค์. สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อุณาโลม จันทรุ่งมนีกุล. สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Bansit Bunyaratavej. Faculty of Communication Arts. Sukhothai Thammathirat Open University

Paiboon Kachentaraphan. Faculty of Communication Arts. Sukhothai Thammathirat Open University

Unaloam Chanrungmaneeikul. Faculty of Communication Arts. Sukhothai Thammathirat Open University

Email : bansit98@hotmail.com

Received: 1 March 2021 ; Revised: 30 march 2021 ; Accepted: 11 April 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) กระบวนการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดี 2) เกณฑ์การประเมินคุณค่าเชิงเนื้อหา และ 3) เกณฑ์การประเมินคุณค่าเชิงความงามของภาพถ่ายสารคดีเพื่อเผยแพร่ในนิตยสาร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ บรรณาธิการบริหาร บรรณาธิการภาพ บรรณาธิการศิลป์ และช่างภาพของนิตยสาร “สารคดี” และ “อสมท” รวมทั้งสิ้น 9 คน คัดเลือกด้วยวิธีการแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดีเพื่อเผยแพร่ในนิตยสารมีความแตกต่างกันระหว่างนิตยสาร “สารคดี” และ “อสมท” โดยนิตยสาร “สารคดี” มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การคัดเลือกโดยช่างภาพ การคัดเลือกภาพโดยบรรณาธิการภาพ การคัดเลือกภาพโดยบรรณาธิการบริหาร และการคัดเลือกภาพโดยบรรณาธิการศิลป์ ส่วนของนิตยสาร “อสมท” มี 3 ขั้นตอน โดยจะไม่มีการคัดเลือกภาพถ่ายในขั้นตอนของบรรณาธิการศิลป์ 2) เกณฑ์การประเมินเชิงเนื้อหาของภาพถ่ายสารคดีเพื่อเผยแพร่ในนิตยสาร ประกอบด้วย (1) สามารถเล่าเรื่องในประเด็นต่างๆตามโครงเรื่องได้อย่างถูกต้อง (2) สะท้อนความจริงของเรื่องราวที่น่าเสนอได้อย่างถูกต้อง (3) มีความสอดคล้องกับโครงเรื่อง (4) มีความสอดคล้องกับนโยบายองค์การและไม่ขัดกับกฎหมาย ศีลธรรม ประเพณี วัฒนธรรม จริยธรรม (5) เนื้อหาภาพไม่ซ้ำในเรื่องเดียวกันและเรื่องอื่นๆ ในเล่มเดียวกัน (6) สะดุดตา มีความแปลกใหม่ (7) มีที่ว่างเพื่อจัดวางตัวหนังสือในการออกแบบจัดหน้า และ 3) เกณฑ์การประเมินเชิงความงามเพื่อเผยแพร่ในนิตยสาร ประกอบด้วย การมีคุณสมบัติทางเทคนิคที่ดี ได้แก่ มีความคมชัด มีความเปรียบต่างของสีที่ดี มีความสว่างที่พอดี และการมีคุณสมบัติทางศิลปะภาพถ่ายที่ดีตามหลักสำคัญ 4 ประการ คือ มีความสมดุล มีเอกภาพ มีความกลมกลืน และมีการเน้นให้เด่น นอกจากนั้นผลการวิจัยยังพบว่า การคัดเลือกภาพถ่ายสารคดียังขึ้นอยู่กับรสนิยมของผู้อ่าน โดยผู้คัดเลือกจะต้องเข้าใจรสนิยมของผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the process of selecting documentary photographs to publish in magazines; 2) the criteria for judging a photograph's value in terms of content; and 3) the criteria for judging a photograph's value in terms of aesthetics.

This was a qualitative research based on interviews with nine key informants, consisting of the managing editors, photo editors, art directors, and photographers of "Sarakadee" and "Aw Saw Taw" magazines. The key informants were chosen through purposive selection. The research tool was an interview form. Data were analyzed to draw conclusions.

The results showed that 1) the two magazines studied used different processes for selecting photographs. Sarakadee's process consisted of pre-screening by the photographer, followed by selection by the photo editor, then selection by the managing editor, and final selection by the art director. The process used by Aw Saw Taw consisted of the only the first 3 steps, without the input of the art director. 2) The criteria for judging a photograph's value in terms of content were (1) it can accurately tell a story to illustrate a point in the article; (2) it is an accurate representation of the subject matter; (3) it relates to the theme of the article; (4) it complies with the organization's policies, and is legally, ethically, culturally and morally acceptable; (5) it is not too similar to other photographs in the same story or in the same issue of the magazine; (6) it is new and attention-grabbing; and (7) it has blank areas of solid color where text can be displayed. 3) The criteria for judging a photograph's value in terms of aesthetics comprise the technical aspects of clarity, color contrast, and brightness, combined with the 4 artistic elements of balance, unity, harmony, and emphasize. The research also revealed that selection of photographs also depends on the taste of the readership. The people selecting the photos strive to understand the tastes of their target audience.

บทนำ

ภาพถ่ายเป็นสื่อที่สามารถสื่อสารได้เข้าใจ รับรู้ จดจำได้ง่าย และการใช้ประโยชน์จากภาพถ่ายประกอบร่วมกับสื่ออื่น ช่วยให้สื่ออื่นๆ มีความน่าสนใจมากขึ้น ดังที่พบเห็นได้ในนิตยสารต่างๆ มักจะมีการใช้ภาพถ่ายประกอบในเนื้อหาร่วมด้วยอยู่เสมอ เพื่อช่วยสื่อสารความหมายสู่ผู้อ่านให้ง่าย และมีประสิทธิภาพมากกว่าการใช้สื่อใดสื่อหนึ่ง ภาพถ่ายที่มีคุณภาพจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของนิตยสาร เพื่อเพิ่มความสวยงามสะดุดตา ให้ได้รับความสนใจจากผู้อ่าน (กฤษณ์ ทองเลิศ, 2550; จิตชนก นิมะแย้ม, 2551; <http://www.sarakadee.com/2011/07/14/about/> ค้นคืน วันที่ 8 เมษายน 2559)

ในงานสารคดีนอกจากต้องคำนึงถึงความเป็นจริงของปรากฏการณ์แล้ว ภาพถ่ายสารคดียังต้องคำนึงถึงความสำคัญด้านองค์ประกอบศิลป์ของภาพถ่าย (กฤษณ์ ทองเลิศ, 2554) และต้องถูกเลือกสรรจัดทำเป็นอย่างดี (สนั่น ปัทมะทิน, 2516: 80) เพื่อให้ให้นิตยสารมีความน่าสนใจ สามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้สมบูรณ์ ส่งผ่านความหมายพร้อมกับความงดงามเชิงศิลป์สื่อสารเรื่องราวสารคดีร่วมกับบทความสารคดีที่ผู้ออกแบบจัดหน้านิตยสารจะต้องสร้างงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนิตยสารและเป็นที่พึงพอใจต่อกลุ่มเป้าหมาย เป็นที่สะดุดตาแก่ผู้พบเห็น สามารถนำไปสู่การอ่านในรายละเอียดเพิ่มเติมภายในที่มีเนื้อหา

เข้าใจง่ายและมีรูปแบบที่สวยงาม หน้าที่ในการออกแบบนิตยสารจึงต้องเป็นหน้าที่ที่สำคัญสำหรับผู้มีความรู้ความชำนาญคิดปะในการออกแบบนิตยสาร ที่จะต้องสร้างสรรค์งานที่มีคุณค่า มีความสะดุดตาน่าสนใจ และสื่อความหมายได้ตามวัตถุประสงค์ (สนั่น ปัทมะทิน, 2516)

เพื่อตอบสนองรสนิยมของกลุ่มเป้าหมาย บรรณาธิการนิตยสารที่เป็นผู้บริหารงานต้นฉบับนิตยสารต้องเปลี่ยนแปลงให้ทันสถานการณ์ ทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง (ประชัน วัลลิโก และ อมรพรรณ ชุ่มโชคชัยกุล, 2556) ภาพถ่ายสารคดีจึงถูกกำกับดูแลโดยบรรณาธิการนิตยสาร ซึ่งบรรณาธิการในนิตยสารอาจมีหลายตำแหน่งแบ่งแยกตามหน้าที่ เช่น บรรณาธิการบริหาร บรรณาธิการต้นฉบับ บรรณาธิการภาพ บรรณาธิการศิลปะจัดหน้า จะต้องปรับปรุงรูปแบบเนื้อหา ภาพถ่ายสารคดีที่เผยแพร่ มีความสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้อ่านเป้าหมาย เพื่อให้นิตยสารมีความทันสมัยอยู่เสมอและคัดสรรภาพถ่ายให้เหมาะสมกับพื้นที่ ที่มีอยู่อย่างจำกัดในนิตยสารแต่ละฉบับ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่าในการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดีเพื่อเผยแพร่ในนิตยสารมีการทำงานร่วมกันเป็นกระบวนการ ผู้เกี่ยวข้องมีหน้าที่รับผิดชอบต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การคัดเลือกภาพถ่ายสารคดีให้มีความเหมาะสมตามหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่ง ซึ่งมีเหตุผลในการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดีที่แตกต่างกัน เพื่อเผยแพร่ในนิตยสารที่มีพื้นที่อย่างจำกัด มีความสอดคล้องกับเรื่องสารคดีในลักษณะที่เป็นชุดภาพที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกันในเชิงเนื้อหาเพื่อเล่าเรื่องราวสารคดี สื่อสารความหมายเชิงเนื้อหาอย่างสวยงามนำเสนอถึงผู้อ่านได้บรรลุวัตถุประสงค์ ของผู้ผลิตงานสารคดีอย่างมีคุณค่าด้านเนื้อหา คุณค่าความงามเชิงศิลป์ และตอบสนองความต้องการของผู้อ่านได้

ผู้มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญก็ยังมีความคิดที่ต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารด้วยภาพที่แตกต่างกัน ผลการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดีจึงได้ผลที่ต่างกัน ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัด เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดีที่ยังหากฎเกณฑ์หรือข้อสรุปที่ชัดเจนตายตัวยังไม่ได้ ยังเป็นเรื่องยากที่จะถ่ายทอดความรู้และทักษะให้กับคนทำงานรุ่นหลังต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) กระบวนการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดีเพื่อเผยแพร่ในนิตยสาร 2) เกณฑ์การประเมินคุณค่าเชิงเนื้อหาของภาพถ่ายสารคดีเพื่อเผยแพร่ในนิตยสาร 3) เกณฑ์การประเมินคุณค่าเชิงความงามของภาพถ่ายสารคดีเพื่อเผยแพร่ในนิตยสาร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1) กระบวนการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดี หมายถึง ขั้นตอนในการตัดสินใจเลือกภาพถ่ายสารคดีเพื่อใช้เผยแพร่ในนิตยสาร โดยพิจารณาจากการอ่านภาพ อ่านเนื้อหาความหมายที่ปรากฏในภาพถ่าย เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตงานภาพถ่ายสารคดี ที่ภาพถ่ายสารคดีต้องสามารถสื่อสารความหมายเล่าเรื่องราวได้ถูกต้อง และสอดคล้องกับบทความสารคดี

2) ประเมินคุณค่าเชิงเนื้อหาของภาพถ่ายสารคดี หมายถึง การคิดวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจของนิตยสารในเรื่องของคุณค่า ประสิทธิภาพในการสื่อสารเนื้อหาความหมายที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อภาพถ่าย โดยพิจารณาจากการอ่านภาพ อ่านเนื้อหาความหมายที่ปรากฏในภาพถ่าย

3) การประเมินคุณค่าเชิงความงามของภาพถ่ายสารคดี หมายถึง การพิจารณาของนิตยสารในเรื่องความงามเชิงศิลปะของภาพถ่ายสารคดี โดยพิจารณาถึงหลักที่สำคัญทางด้านเทคนิคการถ่ายภาพ ได้แก่ ความคมชัด มีสีสันทันตึงเรียบที่พอดี และมีความสว่างที่พอดี ทางด้านองค์ประกอบภาพถ่าย ได้แก่ ความสมดุล เอกภาพ ความกลมกลืน และการเน้นให้เด่น

4) นิตยสาร หมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์ที่มีการเผยแพร่อย่างมีกำหนดเวลาแน่นอน โดยมีเนื้อหาหลักเป็นงานประเภทสารคดีในงานวิจัยนี้ นิตยสารหมายถึง นิตยสาร “สารคดี” และ นิตยสาร “อสมท”

5) บทความสารคดี หมายถึง ข้อเขียนประเภทสารคดีในสื่อสิ่งพิมพ์ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในนิตยสาร “สารคดี” และ นิตยสาร “อสมท”

6) ภาพถ่ายสารคดี หมายถึง ภาพถ่ายที่ผลิตขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้สื่อสารในงานสารคดีที่เป็นลักษณะภาพชุดเพื่อเผยแพร่ในนิตยสาร “สารคดี” และ นิตยสาร “อสมท”

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 1) ทฤษฎีสัญศาสตร์
- 2) แนวคิดเกี่ยวกับภาษาภาพ
- 3) แนวคิดเกี่ยวกับภาพถ่ายสารคดี
- 4) แนวคิดการประเมินคุณค่าถ่ายภาพเชิงวารสารศาสตร์
- 5) แนวคิดทัศนศิลป์และศิลปะการถ่ายภาพ
- 6) แนวคิดการบริหารจัดการงานต้นฉบับนิตยสาร
- 7) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดีเพื่อเผยแพร่ในนิตยสาร จากองค์กรนิตยสาร “สารคดี” และ “อสมท” รวมทั้งหมดจำนวน 9 คน ที่คัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงโดยมีเงื่อนไขว่าต้องเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการประเมินภาพถ่ายสารคดีตามตำแหน่งต่าง ๆ ในกระบวนการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดีองค์กรละ 5 คน ดังนี้ บรรณาธิการบริหาร 1 คน บรรณาธิการภาพ 1 คน บรรณาธิการศิลป์ 1 คน ช่างภาพ 2 คน แต่บรรณาธิการศิลป์ในนิตยสาร “อสมท” ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดี ผู้ให้ข้อมูลหลักจากนิตยสาร “อสมท” จึงมี 4 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดีเพื่อเผยแพร่ในนิตยสาร แบ่งออกเป็นขั้นตอนตามอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกันและมีขั้นตอนที่แตกต่างกันระหว่างนิตยสาร “สารคดี” และ “อสมท” โดยนิตยสาร “สารคดี” มี 4 ขั้นตอน นิตยสาร “อสมท” ไม่มีหน้าที่ในการคัดเลือกภาพถ่าย นิตยสาร “อสมท” มี 3 ขั้นตอน ดังนี้ โดยรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

1.1 ขั้นตอนการคัดเลือกโดยช่างภาพ ช่างภาพเป็นผู้คัดเลือกภาพของตัวเอง โดยมีลำดับและรายละเอียดดังนี้

1) การคัดเลือกคุณภาพทางเทคนิค คัดภาพที่เสีย มีความผิดพลาดทางการเทคนิคการถ่ายภาพเป็นภาพที่ใช้งานไม่ได้ ออก เช่น ภาพลั่นไหว โฟกัสไม่ชัด แสงไม่พอ

2) การแบ่งกลุ่มภาพตามประเด็นในโครงเรื่อง ช่างภาพจะแบ่งแยกภาพต่างๆเป็นกลุ่มแยกกลุ่มตามประเด็นเนื้อหาในภาพ แล้วคัดเลือกภาพจากแต่ละกลุ่มตามโครงเรื่อง ในแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยภาพถ่ายที่ถ่ายจากหลายมุม หลายเทคนิค แต่มีเนื้อหาเหมือนกัน

3) คัดเลือกภาพจากแต่ละกลุ่ม คัดเลือกภาพถ่ายด้วยการพิจารณาจากเนื้อหาในภาพถ่ายและคำนึงถึงการเล่าเรื่องราวต่างๆ สอดคล้องกับโครงเรื่อง มีเทคนิคที่เหมาะสมสอดคล้องกับโครงเรื่อง และมีความสวยงาม อาจมีภาพที่มีเนื้อหาเหมือนกันหลายภาพที่มีเทคนิคที่ต่างกัน เพื่อให้มีทางเลือกที่เหมาะสมในขั้นตอนการออกแบบจัดหน้า

1.2 ขั้นตอนการคัดเลือกภาพโดยบรรณาธิการภาพ ภาพที่ได้จากขั้นตอนแรกจะถูกแบ่งกลุ่มตามประเด็นของเรื่องมาแล้ว ในขั้นตอนนี้เป็นหน้าที่ของบรรณาธิการภาพเป็นผู้รับผิดชอบ มีขั้นตอนดังนี้

1) กำหนดโครงเรื่องของภาพ ศึกษาข้อมูลเรื่องราวจากการพูดคุยกับนักเขียน ช่างภาพ หรืออ่านบทความที่นำเสนอและกำหนดโครงเรื่องของภาพถ่ายให้สอดคล้องกับโครงเรื่อง

2) ตรวจสอบเงื่อนไขของพื้นที่ในนิตยสาร อันประกอบไปด้วยจำนวนหน้าสี หน้าขาวดำที่ได้รับการจัดสรรให้กับเรื่องราวที่จะนำเสนอ อันมีผลกระทบต่อจำนวนภาพและวิธีการลำดับภาพ

3) คัดเลือกภาพและลำดับภาพ

คัดเลือกภาพ บรรณาธิการภาพทำหน้าที่ในการคัดเลือกครั้งที่สอง และตรวจสอบความสมบูรณ์ของภาพชุดตามประเด็นต่างๆ ให้สอดคล้องกับที่กำหนดในโครงเรื่อง ควบคุมจำนวนภาพที่สามารถจัดสรรได้พอดีกับพื้นที่หน้านิตยสารและไม่มีภาพซ้ำกันภายในเล่มเดียวกัน ตรวจสอบความครบถ้วนของประเด็น ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ตรวจสอบความสวยงามของภาพ หากภาพที่คัดเลือกมาแล้วไม่เพียงพอต่อการเล่าเรื่องหรือมีความสวยงามไม่เหมาะสมเพียงพอ ก็จะมีการจัดสรรภาพถ่ายจากแหล่งอื่นๆ เข้ามาเสริมในชุดภาพ อีกทั้งตรวจสอบความสอดคล้องกับนโยบายองค์การ เช่น กฎหมาย ศีลธรรม ประเพณี วัตถุประสงค์ขององค์การ

ลำดับภาพ เป็นการจัดเรียงภาพที่ผ่านการคัดเลือก เพื่อให้เกิดลำดับการเล่าเรื่องตั้งแต่ภาพแรกจนจบที่ภาพสุดท้าย สอดคล้องเป็นเรื่องราวเดียวกันจนสามารถสื่อสารเรื่องราวสู่ผู้อ่านได้เข้าใจ บรรณาธิการภาพยังมีหน้าที่กำหนดขนาดภาพตามความสำคัญของเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ เพื่อให้บรรณาธิการศิลป์ออกแบบตามที่กำหนดอีกด้วย

1.3 ขั้นตอนการคัดเลือกโดยบรรณาธิการบริหาร เมื่อภาพถ่ายสารคดีผ่านการคัดกรองมาถึงบรรณาธิการบริหารจะทำการตรวจสอบ 2 ประเด็น คือ

1) ตรวจสอบความสอดคล้องกับโครงเรื่องและมีความสวยงาม หากภาพถ่ายยังไม่ครบตามประเด็นตามโครงเรื่อง อาจมีการคัดเลือกภาพถ่ายจากแหล่งอื่นเข้ามาเพิ่มเติมให้เรื่องราวมีความสมบูรณ์มากที่สุดทั้งในด้านเนื้อหาและความสวยงาม

2) ตรวจสอบถึงความเหมาะสมต่อนโยบายองค์การ ประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ เช่น กฎหมาย วัฒนธรรม ศีลธรรม จริยธรรม วัตถุประสงค์ขององค์การ ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในสังคม รวมถึงผลกระทบย้อนกลับที่อาจจะเกิดขึ้นต่อองค์การ

1.4 ขั้นตอนการคัดเลือกโดยบรรณาธิการศิลป์ โดยบรรณาธิการศิลป์จะมีหน้าที่จัดการภาพถ่ายสารคดีผสมผสานกับศิลปะการออกแบบจัดหน้าเพื่อผลิตเป็นนิตยสารที่สวยงาม โดยบรรณาธิการศิลป์จะมีขั้นตอนการทำงานดังนี้

1) ศึกษาเรื่องราว จากบทความหรือพูดคุยกับนักเขียนเพื่อให้เข้าใจโครงเรื่องและประเด็นต่างๆ

2) สร้างสรรค์วิธีการนำเสนอ เหมาะสมกับเรื่องราวและมีความเหมาะสมต่อต้นทุนการผลิต เช่น จำนวนหน้า จำนวนหน้าสี จำนวนหน้าขาว-ดำ

3) คัดเลือกภาพ จากประเด็นต่างๆมาจัดวางร้อยเรียงให้เกิดการเล่าเรื่องตามลำดับและกำหนดขนาดของภาพบนหน้านิยายสาร ให้สามารถเล่าเรื่องสู่ผู้อ่านได้เข้าใจ ประสานสานรวมกับความสวยงามของการจัดหน้านิยายสาร โดยเฉพาะภาพถ่ายที่จะนำมาใช้เป็นภาพเปิดเรื่องที่เป็นภาพแรกของเรื่อง ควรที่จะมีพื้นที่ว่างสำหรับวางตัวหนังสือในการจัดหน้า เช่น ชื่อเรื่อง คำโปรย คำอธิบายภาพ เรื่องย่อ 1.4.4. ส่งกลับเพื่อตรวจสอบขั้นสุดท้าย ส่งแบบร่างการออกแบบจัดหน้ากลับไปให้บรรณาธิการบริหารตรวจสอบความถูกต้อง ก่อนที่จะเป็นต้นฉบับส่งตีพิมพ์ต่อไป

2. เกณฑ์การประเมินคุณค่าเชิงเนื้อหาของภาพถ่ายสารคดีเพื่อเผยแพร่ในนิยายสาร

2.1. สามารถเล่าเรื่องได้ คุณสมบัติเชิงเนื้อหาที่ดีสามารถให้รายละเอียดของภาพถ่ายได้ดี สื่อสารความหมายต่างๆเช่น เห็นว่าใครทำอะไร พื้นที่แบบไหน เวลาประมาณเท่าไร มีใครบ้างในการเล่าเรื่องเพื่อสื่อสารเรื่องราวแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) เล่าเรื่องตรง ภาพถ่ายสื่อสารความหมายตามสิ่งที่ปรากฏในภาพอย่างตรงไปตรงมา มีความหมายเท่าที่เห็นด้วยสายตาได้ 2) เล่าเรื่องผ่านสัญลักษณ์ เป็นการสื่อสารความหมายที่เกิดต่อเนื่องจากความหมายตรง กลายเป็นตัวสัญลักษณ์มีความหมายต่อไปถึงความคิดของผู้ชมเอง เกิดเป็นความหมายแฝง ความหมายแฝงนั้นยังขึ้นอยู่กับบริบทแวดล้อมที่ทำให้ความหมายแปรเปลี่ยนไปได้ ทั้งบริบทในภาพถ่ายและบริบทภายนอกภาพถ่ายนั้นได้อีก บริบทในภาพถ่ายคือสิ่งที่แวดล้อมตัวสัญลักษณ์ในภาพถ่ายที่เกิดจากการจัดองค์ประกอบภาพสร้างความหมายของสัญลักษณ์ที่อยู่รอบ บริบทที่อยู่นอกภาพถ่ายเป็นสภาพแวดล้อมของตัวภาพนั้นเมื่ออยู่บนหน้านิยายสาร สิ่งต่างๆที่ผู้คนได้เห็นบนหน้านิยายสารเป็นบริบทที่สร้างความหมายให้กันและกัน เช่น ภาพอื่นๆที่มีความหมายของมันเอง การจัดวางเรียงลำดับภาพ ขอบเขตของเรื่องราวที่นำเสนอ คำอธิบายภาพ การรับรู้ความหมายของภาพต่างๆของภาพจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทดังกล่าวเสมอ ผู้อ่านนิยายสารต้องเห็นว่าอะไรเป็นส่วนสำคัญที่พูดถึงในเรื่อง และสามารถสะท้อนได้ว่ามันมีความสำคัญและมีเรื่องราวอย่างไร

2.2. เนื้อหาของภาพถ่ายต้องมีความถูกต้อง ภาพถ่ายสื่อสารความหมายได้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงของปรากฏการณ์ เป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลของเนื้อหาที่ทันสมัยมีความถูกต้องในปัจจุบัน เพราะว่าความถูกต้องของเนื้อหาเป็นหัวใจสำคัญของภาพถ่ายสารคดี

2.3. ภาพถ่ายต้องมีความสอดคล้องกับโครงเรื่อง ภาพถ่ายจะต้องมีเนื้อหาสอดคล้องกับประเด็นย่อยต่างๆ ตามโครงเรื่อง แต่ละภาพสื่อสารเนื้อหาในประเด็นย่อยต่างๆส่งเสริมเป็นเรื่องราวเดียวกันตามโครงเรื่อง เมื่อภาพทั้งหมดประกอบรวมกันเป็นลักษณะภาพชุดแล้วจะต้องมีการสื่อสารเรื่องราวภายใต้แนวคิดเดียวหรือเรื่องเดียวกัน สื่อสารเล่าเรื่องนั้นให้ผู้อ่านเข้าใจรับรู้ได้เป็นเรื่องราวตรงกับเจตนาของผู้ผลิตงานสารคดี เพื่อที่จะได้ภาพถ่ายที่สอดคล้องกับเรื่องราวสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4. ภาพถ่ายมีความสอดคล้องกับนโยบายองค์การและไม่ขัดกับกฎหมาย ศีลธรรม ประเพณี วัฒนธรรม จริยธรรม ภาพถ่ายต้องนำเสนอเรื่องราวให้ความรู้ข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์สู่ประชาชน ให้สังคมเกิดความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างความต้องการ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในสังคม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายองค์การ เช่น นิยายสาร “อสมท” มีนโยบายส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยว ภาพถ่ายที่สอดคล้องกับนโยบายจึงเป็นภาพถ่ายที่สวยงามดูแล้วอยากไปเที่ยว ในส่วนของนิยายสาร “สารคดี” มีนโยบายที่ให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์กับสังคม ภาพถ่ายจึงควรมีเนื้อหาที่ให้ข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และการนำเสนอภาพถ่ายจะต้องไม่มีเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย จารีตประเพณี วัฒนธรรม ศีลธรรม จริยธรรม

2.5. ภาพถ่ายต้องไม่ซ้ำทั้งในเรื่องเดียวกันและเรื่องอื่นในเล่มเดียวกัน ภาพที่ซ้ำกันจะทำให้เกิดความน่าเบื่อ ทำให้ความสวยงามลดลง อีกทั้งเป็นการใช้พื้นที่ไม่คุ้มค่ากับพื้นที่นำเสนอในนิยายสารที่มีหน้าอยู่อย่างจำกัด

2.6. ภาพถ่ายต้องสะดุดตา มีความแปลกใหม่ ภาพถ่ายที่ดีต้องเสนอมุมมองใหม่ๆ ข้อมูลใหม่ ความรู้ใหม่ ดูแปลก น่าสนใจ สงสัย ตื่นตาตื่นใจ เป็นภาพที่ไม่เคยเห็นมาก่อนหรือหาดูได้ยาก สวยงามสะดุดตา จับสายตาไว้ได้ ไม่ละสายตาไปได้โดยง่าย ดึงดูดให้อยากรู้ต่อไป

2.7. ภาพถ่ายต้องมีที่ว่างสำหรับการจัดวางตัวหนังสือ ภาพถ่ายที่มีที่ว่างเหลือทำให้การออกแบบจัดหน้ามีโอกาสที่จัดวางตัวหนังสือลงในพื้นที่ว่างของภาพได้ ช่วยเพิ่มทางเลือกในการออกแบบจัดหน้าให้มีหนทางสร้างสรรค์ได้มากขึ้น พื้นที่ว่างในภาพถ่ายจึงมีความสำคัญเพื่อใช้วางข้อความต่างๆ ให้น่านิตยสารมีความสวยงามเชื้อเชิญผู้อ่านให้ติดตามต่อไป

3. เกณฑ์การประเมินคุณค่าเชิงความงามของภาพถ่ายสารคดีเพื่อเผยแพร่ในนิตยสารประกอบด้วย

3.1. คุณสมบัติทางเทคนิค เป็นคุณสมบัติที่เป็นพื้นฐาน เกิดจากการถ่ายภาพที่มีความถูกต้องทางเทคนิคการถ่ายภาพ ประกอบด้วย

1) ความคมชัด ถือว่าเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของภาพที่ดี ถ้ามีความผิดพลาดจะส่งผลถึงความคมชัดของวัตถุภายในภาพ จึงทำให้ภาพนั้นเป็นภาพที่เสียใช้ไม่ได้ กรณีนี้ไม่รวมถึงเจตนาของช่างภาพที่ทำให้ขาดความคมชัดเพื่อสื่อสารความหมายบางอย่าง เช่น การเคลื่อนไหว การเคลื่อนที่ การไหลลื่น

2) สี สัน ความเปรียบต่างที่ดี คุณภาพของสีและคอนทราสต์ทางเทคนิคการถ่ายภาพต้องมีสีสันและค่าเปรียบต่างที่อิมพัลส์ สร้างความรู้สึกที่เป็นธรรมชาติ หากมีความผิดพลาดทางเทคนิคการถ่ายภาพดูแล้วเป็นภาพเสีย ไม่เป็นธรรมชาติ ไม่เป็นคุณสมบัติที่ดีสำหรับภาพถ่าย

3) ความสว่างที่พอดี ความสว่างที่บันทึกได้ในภาพก็เป็นอีกคุณสมบัติทางเทคนิคการถ่ายภาพ ภาพต้องมีความสว่างเพียงพอให้เห็นสิ่งที่อยู่ในภาพได้ชัดเจนตามเจตนาของช่างภาพ ไม่ได้หมายถึงต้องมีความสว่างไปหมดทั้งภาพ

3.2. คุณสมบัติทางศิลปะภาพถ่าย

1) มีความสมดุล ภาพทุกภาพต้องมีความสมดุล แต่หากภาพที่ไม่มีความสมดุลสามารถวางตัวหนังสือในขั้นตอนการออกแบบให้สมดุลได้ก็ถือว่าใช้ได้

2) เอกภาพ เพื่อให้คนเข้าใจว่าภาพจะเล่าเรื่องอะไรได้อย่างชัดเจน เล่าประเด็นที่ต้องการจะสื่อสารได้ชัดเจน เล่าเรื่องเดียวตรงตามที่ต้องการนำเสนอและสอดคล้องกับบทความ สิ่งประกอบต่างๆในภาพช่วยส่งเสริมหรือประกอบรวมกันได้เป็นเรื่องราวเดียวกัน

3) มีความกลมกลืน เพื่อความราบรื่นส่งเสริมความหมายกันทั้งในตัวภาพแต่ละภาพและหลังจากภาพมารวมกันเป็นภาพชุด สื่อความหมายและการเล่าเรื่องอย่างสอดคล้องโดยไม่มีอะไรแปลกไปจากเรื่องราวมารบกวนขัดจังหวะอารมณ์หรือขัดสะดุดระหว่างเล่าเรื่อง

4) มีการเน้นให้เด่น มีการเน้นด้วยวิธีการทางศิลปะภาพถ่าย เพื่อให้สิ่งที่สนใจ(subject)โดดเด่น แสดงเรื่องราวที่ชัดเจนจนสื่อสารออกมาได้ คนดูเห็นแล้วต้องรู้ได้ทันทีว่าภาพถ่ายต้องการเล่าเรื่องอะไร มีอะไรเป็นประธานของภาพ

นอกเหนือจากเกณฑ์ต่างๆที่ได้สรุปมาแล้วนั้น ผลการวิจัยยังพบว่า รสนิยมที่ถูกหล่อหลอมปลูกฝังจากประสบการณ์ของคนเราที่แตกต่างกัน ทำให้ทัศนคติต่อการมองความงามแตกต่างกันออกไปตามปัจเจก ในกระบวนการคัดเลือกทุกขั้นตอน ผู้คัดเลือกจะมีรสนิยมเป็นเกณฑ์ประกอบการตัดสินใจที่อยู่เหนือเหตุผล หากเกิดความขัดแย้งในผลการคัดเลือกอาจจะหาข้อสรุปไม่ได้ รสนิยมของผู้มีอำนาจสูงสุดในกระบวนการจึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจผลการคัดเลือกในขั้นสุดท้ายมากที่สุด

รสนิยมที่ใช้ในการคัดเลือกจะต้องสอดคล้องกับรสนิยมของกลุ่มเป้าหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย จำเป็นต้องเข้าใจและติดตามรสนิยมของกลุ่มเป้าหมายอยู่เสมอ

อภิปรายผล

1. กระบวนการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดีเพื่อเผยแพร่ในนิตยสาร กระบวนการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดีระหว่างนิตยสาร “สารคดี” และ “อสมท” มีความแตกต่างกัน อาจเนื่องจากสภาพบริบทขององค์การที่ต่างกันเช่น นโยบาย ความรู้ของบุคลากร ช่องทางการประสานงาน ทรัพยากรขององค์การ โครงสร้างองค์การมีลักษณะของการแบ่งงานกันทำ แต่ละตำแหน่งที่เกี่ยวข้องในกระบวนการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดีจะมีงานที่ต่างกันไปส่งผลให้ มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจที่ต่างกันไปสอดคล้องเหมาะสมกับโครงสร้างของแต่ละองค์การ โดยที่บรรณาธิการบริหารเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการกำกับดูแลในกระบวนการ สอดคล้องกับแนวคิดของประชัน วัลลิโกและอมรพรรณ ชุ่มโชคชัยกุล (2556) และ กัจจกร หลุยยะพงศ์ (2556) ที่อธิบายว่า “โครงสร้างการแบ่งส่วนงานประกอบด้วยตำแหน่งต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการบริหารงานองค์การให้มีประสิทธิภาพและมีความชัดเจนในการกำกับดูแลการดำเนินงานเพื่อให้มีความราบรื่นแต่นิตยสารแต่ละฉบับจะจัดโครงสร้างตามความเหมาะสมขององค์การ โครงสร้างดังกล่าวจึงแปรเปลี่ยนไปได้”

บุคลากรในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดี จะมีหลักเกณฑ์ที่ต่างกันตามความเชี่ยวชาญในหน้าที่ของตนเอง สามารถใช้วิจารณ์ญาณและความรู้ในการตัดสินใจเลือกภาพถ่ายสารคดีภายในขอบเขตหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของ กัจจกร สุนพงษ์ศรี (2556) ที่กล่าวว่า “ผู้ตัดสินใจควรเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการบรรยายคุณภาพ ของสิ่งที่ศึกษา ตีความหมายคุณภาพของสิ่งที่ศึกษา ออกมาในเชิงประจักษ์ตามการรับรู้ของผู้เชี่ยวชาญ และการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งนั้น”

2. เกณฑ์การประเมินคุณค่าเชิงเนื้อหาของภาพถ่ายสารคดีเพื่อเผยแพร่ในนิตยสาร เกณฑ์การประเมินคุณค่าเชิงเนื้อหาที่ได้จากผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

2.1. สามารถเล่าเรื่องได้ การคัดเลือกภาพถ่ายสารคดีมีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อสารเรื่องราวสู่ผู้อ่านได้รับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ดังนั้นภาพถ่ายที่ได้รับการคัดเลือกจำเป็นต้องมีความสามารถเล่าเรื่องได้ สอดคล้องกับ กฤษณ์ ทองเลิศ (2554) ที่กล่าวว่า “ภาพถ่ายต้องสามารถที่จะสื่อความหมายของเหตุการณ์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการรายงานข่าวสาร” โดยการถ่ายทอดความหมายจากภาพถ่ายเกิดจากการตีความหมายภายในความคิดของผู้ชมภาพ ที่ผู้ชมนั้นเคยมีประสบการณ์เป็นพื้นฐานมาก่อนแล้ว จึงสามารถตีความได้ถูกต้อง สอดคล้องกับ Barth (1997) ที่อธิบายว่า “ความหมายในขั้นนี้เกิดขึ้นจากการตีความของผู้รับสาร การตีความหมายโดยนัยแฝงของแต่ละคนจะรู้สึกไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม อคติ ความรู้สึก และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นหลัก” เมื่อสัญลักษณ์ทุกอย่างทั้งหมดรวมกันก็จะเกิดเป็นความหมายใหม่ที่เกิดจากการรวมกันของความหมายทั้งหมดที่อยู่ภายในภาพถ่าย ความหมายที่เป็นความหมายรวมบริบททุกอย่างเข้าด้วยกัน จะเป็นความหมายสุดท้ายที่สื่อออกมาสู่ผู้ชมได้รับรู้ในที่สุด สอดคล้องกับ Lacey (1998 อ้างใน สุชาติ เศษฐพันธ์, 2551) ที่ได้สรุปได้ว่า “การสร้างบริบทที่สร้างความหมายภายในภาพที่เกิดเป็นความหมายรวมแบบ diachronic ความหมายจะถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากความหมายแบบ synchronic ของสิ่งต่างๆที่ปรากฏภายในภาพ การเปลี่ยนแปลงบริบทดังกล่าวจึงมีผลต่อความหมายของภาพถ่าย และเมื่อภาพถ่ายนั้นอยู่ในบริบทที่มีสัญลักษณ์ตัวอื่นๆ ความหมายของสัญลักษณ์ตัวอื่นก็จะถูกตีความรวมกับความหมายเดิมของภาพนั้น กลายเป็นความหมายของภาพนั้นในที่สุด”

2.2 เนื้อหาของภาพถ่ายต้องมีความถูกต้อง ในงานภาพถ่ายสารคดี ความจริงเป็นสิ่งสำคัญ

เป็นคุณสมบัติที่เป็นหลักตามนิยามของงานสารคดี สามารถใช้เป็นหลักฐานยืนยันถึงความเป็นจริงได้ สอดคล้องกับ กฤษณ์ ทองเลิศ (2554:28) ที่กล่าวว่า “ภาพถ่ายสารคดีเป็นหลักฐานที่ยืนยันความเป็นจริงของปรากฏการณ์”

2.3. ภาพถ่ายต้องมีความสอดคล้องกับโครงเรื่อง ในการประกอบภาพเข้าร่วมสื่อสารความหมายร่วมกับบทความ ภาพถ่ายจะต้องมีความหมายที่สอดคล้องกับบทความนำเสนอไปในทิศทางเดียวกัน แสดงความชัดเจนในประเด็นเรื่องราวที่นำเสนออย่างเป็นเอกภาพ สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับภาพถ่ายสารคดี (กมล ฉายาวัฒนะ, 2541: 741; กฤษณ์ ทองเลิศ, 2554: 28; สนั่น ปัทมะทิน, 2516: 97) ที่สรุปได้ว่า “ภาพถ่ายต้องแสดงเรื่องราวตรงตามเนื้อหาของบทความสารคดีแต่ละเรื่อง จะทำให้งานสารคดีเรื่องนั้นได้รับความสนใจจากผู้อ่านมากยิ่งขึ้น และทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจเรื่องราวในสารคดีได้รวดเร็วและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ชวนให้เกิดความน่าสนใจ ได้ความสุนทรีย์จากการอ่านนิตยสาร”

2.4. ภาพถ่ายมีความสอดคล้องกับนโยบายองค์การและไม่ขัดกับกฎหมาย ศีลธรรม ประเพณี วัฒนธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ ภาพถ่ายสารคดีที่มีความสอดคล้องกับนโยบายองค์การย่อมนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การในทุกระดับตั้งแต่ความสำเร็จในการสื่อสารเรื่องราวไปจนถึงความสำเร็จที่เป็นเป้าหมายหลักขององค์การ ภายใต้กฎระเบียบที่เป็นบรรทัดฐานของสังคมที่ควบคุมองค์การนั้น สอดคล้องกับประชัน วัลลิโกและอมรพรรณ ชุ่มโชคชัยกุล (2556) ที่กล่าวว่า “บรรณานิการต้องตอบสนองนโยบายของผู้บริหารด้วยการวางแผนและปฏิบัติตามแผน”

2.5. ภาพถ่ายต้องสะอาดตา มีความแปลกใหม่ ภาพถ่ายที่สะอาดตา มีความแปลกใหม่ ช่วยกระตุ้นการมองเห็นเรียกร้องให้สนใจ ใช้เวลากับการดูภาพมากขึ้นในการสำรวจถึงรายละเอียดในภาพที่ไม่เคยเห็น หรือซึมซับบรรยากาศ อารมณ์ เสพสุนทรีย์จากภาพถ่าย และอยากติดตามเรื่องราวเพิ่มมากขึ้นต่อไป สอดคล้องกับ กฤษณ์ ทองเลิศ (2554) ที่กล่าวถึงคุณสมบัติของภาพที่ดีส่วนหนึ่งว่า “ภาพถ่ายที่ดีต้องมีการเสนอมุมมองใหม่ๆ สามารถดึงดูดความสนใจผู้ชมได้”

3. เกณฑ์การประเมินคุณค่าเชิงความงามของภาพถ่ายสารคดีเพื่อเผยแพร่ในนิตยสาร

3.1 คุณสมบัติทางเทคนิค เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของภาพถ่ายที่แสดงออกถึงความเชี่ยวชาญของช่างภาพและคุณภาพของอุปกรณ์ถ่ายภาพ ประกอบด้วย 3 ข้อ ได้แก่ มีความคมชัด มีสีสันทอนทราสที่ดี และมีความสว่างที่พอดี ภาพที่มีคุณสมบัติเหล่านี้จะดูเป็นธรรมชาติ เห็นสิ่งต่างๆ ในภาพได้อย่างชัดเจนสอดคล้องกับการประเมินคุณค่าในแบบตรวจสอบภาพ ของ Brian Horton (อ้างใน กฤษณ์ ทองเลิศ, 2554) ที่เสนอว่า “ภาพถ่ายที่มีคุณลักษณะทางเทคนิคที่ดีต้องพิจารณาจากทั้ง 3 ประเด็น คือ ภาพมีโฟกัสที่คมชัด มีความเปรียบต่างที่ดี และมีสีสันทที่ถูกต้องตามจริง”

3.2 คุณสมบัติทางศิลปะภาพถ่าย ความสวยงามของภาพถ่ายเกิดจากการจัดวางสิ่งต่างๆ ในภาพถ่าย สร้างบริบทที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้อยกันภายในภาพให้เกิดความสวยงาม และสื่อสารความหมายออกมาได้อย่างถูกต้อง เป็นผลที่ได้มาจากการจัดองค์ประกอบที่ดี สอดคล้องกับกมล ฉายาวัฒนะ (2541) ที่กล่าวไว้ว่า “การเข้ารหัสด้วยการประกอบภาพและการถอดรหัสของผู้ดูภาพจึงมีผลต่อความสำเร็จในการสื่อความหมาย เพื่อให้ผู้ดูภาพได้รับรู้ความหมายจากการถอดรหัสจนได้รับสารความหมายที่ผู้สร้างภาพถ่ายต้องการนำเสนอได้อย่างถูกต้อง ภาพถ่ายจะต้องมีการเข้ารหัสหรือมีการประกอบภาพ (composition) ที่ดี เพื่อผลการสื่อความหมายของภาพถ่ายให้ผู้ชมรับรู้ความหมายได้ตามที่ต้องการ”

การจัดองค์ประกอบที่ดี เพื่อให้เกิดความสวยงาม และมีประสิทธิภาพในการสื่อสารความหมาย พบว่ามี 4 หลักการที่สำคัญ สอดคล้องกับ กมล ฉายาวัดณะ (2541) ดังนี้

1) มีความสมดุล เป็นความรู้สึกเมื่อมองดูภาพถ่ายแล้ว ไม่รู้สึกว่าหนักไปทางใดทางหนึ่ง มักมีการจัดสมดุลแบบสมมาตรมากที่สุด เพราะให้ความรู้สึกที่มีความเคลื่อนไหว มีชีวิตชีวา ส่วนการจัดวางสมดุลแบบสมมาตรจะใช้ภาพที่ต้องการสื่อสารถึงอารมณ์ที่มั่นคง แข็งแรง หรือมีความสำคัญ กนกกรัตน์ ยศไกร (2550) กล่าวเสริมอีกว่า “ความสมดุลเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในงานศิลปะ” 2) มีเอกภาพ การสื่อสารความหมายผ่านภาพถ่ายจำเป็นต้องมีเอกภาพ เพื่อให้การสื่อสารเรื่องราวชัดเจน ประกอบภาพขึ้นมาให้สื่อสารไปในเรื่องราวเดียวกัน ให้ผู้ชมได้รับรู้ได้โดยง่ายถึงเรื่องราวได้ว่าเป็นเรื่องอะไร โดยไม่มีเรื่องราวอื่นมารบกวนให้เข้าใจไขว้เขว 3) มีความกลมกลืน การสื่อสารความหมายผ่านภาพถ่ายจะต้องมีการสื่อสารอย่างชัดเจน การมีสิ่งรบกวนจะเป็นการบั่นทอนสุนทรียภาพและกระทบถึงการสื่อสารความหมายได้ เพราะสิ่งรบกวนเหล่านั้นมักจะสะดุดตาเนื่องจากความแปลกแตกต่างจากสิ่งอื่น จึงเป็นจุดเด่นแต่สิ่งที่เป็นจุดเด่นที่เป็นสิ่งรบกวนที่ไม่พึงประสงค์ ไม่มีประโยชน์ในการสื่อสารความหมาย จึงไม่ควรจะปรากฏให้เห็นในภาพถ่ายด้วยการสร้างให้เกิดความกลมกลืน 4) มีการเน้นให้เด่น การปรากฏของภาพถ่ายจะต้องแสดงให้เห็นถึงประธานของภาพได้อย่างชัดเจน สามารถรับรู้ได้โดยไม่ต้องมีการชี้แนะบอกกล่าวด้วยวิธีใดๆ มีเพียงการชักจูงสายตาให้มองไปที่จุดเด่นที่ถูกเน้นให้เด่น เพื่อเก็บเกี่ยวความหมาย ตีความและรับรู้ได้ว่าเป็นภาพอะไร มีเรื่องราวอย่างไร วิธีการเน้นให้เด่นนี้มีเทคนิควิธีการและหลักการมากมาย ส่งเสริมสิ่งที่ต้องการสื่อสารให้โดดเด่น ชัดเจน เห็นประธานในภาพมีความสำคัญมากกว่าส่วนประกอบอื่นๆ สามารถสร้างสรรค์ใช้วิธีการต่างๆ หรือผสมผสานหลายวิธีเข้าด้วยกันในภาพเดียวกัน ไม่สามารถระบุได้ว่าวิธีการใดจะเป็นวิธีที่ดีที่สุด

4. รสนิยมของผู้คัดเลือก

การรับรู้ความหมายเชิงเนื้อหาจากภาพถ่ายเป็นการตีความหมายจากสัญลักษณ์ที่ปรากฏบนภาพถ่าย ภาพถ่ายที่นำพาข้อมูลมาถึงผู้ชม การแปลความหมายก็จะมี การแปลความหมายที่แตกต่างกันได้ แม้กระทั่งตัวผู้คัดเลือกภาพเอง การประเมินคุณค่าเชิงเนื้อหาจึงมีความแตกต่างไม่เหมือนกันได้ จากปัจจัยที่มีผลต่อการแปลความหมายคือความรู้ ประสบการณ์ที่เกิดจากบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ Barth (1997) ที่กล่าวว่า “การตีความหมายโดยนัยแฝงของแต่ละคนจะรู้สึกไม่เหมือนกันหรือไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม อคติ ความรู้สึก และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นหลัก”

ในประเด็นเรื่องความสวยงาม การรับรู้หรือยอมรับเรื่องความสวยงามก็มีความเหมือนกับการตีความหมายเชิงเนื้อหา กล่าวคือ ภาพถ่ายมีความสวยงามหรือไม่นั้น มีอิทธิพลมาจากความรู้สึกชอบพอใจเป็นต้นทุน เป็นความรู้สึกต่อความงามด้วยเหตุผลที่เป็นปัจเจก สอดคล้องกับทองหล่อ วงษ์ธรรมา (2549) ที่กล่าวว่า “อย่างไรก็ตามเกณฑ์การตัดสินเรื่องสุนทรียะไม่มีมาตรฐานที่เป็นกลาง ๆ แบบสากล หรือมาตรฐานที่หลักแน่นอนตายตัวที่จะนำมาตัดสินค่าทางสุนทรียะเกณฑ์ที่จะนำมาตัดสินขึ้นอยู่กับจิตใจคือความรู้สึกชอบพึงพอใจและรสนิยมของคนแต่ละคนเป็นสำคัญและความรู้สึกนึกคิดของคนแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นการตัดสินคุณค่าทางสุนทรียะของคนแต่ละคนถือเป็นเกณฑ์ถูกต้อง ไม่มีใครมีมาตรฐานที่จะตัดสินความงามจึงขึ้นอยู่กับจิตใจของแต่ละคน ไม่มีเกณฑ์สากลที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองที่จะนำมาตัดสินค่าทางสุนทรียะ” และยังสอดคล้องกับ ต่อสิต กลีบบัว (2553) ที่สรุปในงานวิจัยว่า “ทุนทางวัฒนธรรมของช่างภาพแต่ละบุคคลมีผลต่อรสนิยมด้านการถ่ายภาพท่องเที่ยวและการบริโภคภาพถ่ายท่องเที่ยว”

ดังนั้นบุคคลากรที่มีหน้าที่คัดเลือกภาพถ่ายต้องให้ความสำคัญและเข้าใจรสนิยมของผู้่านนิตยสารที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับ ประชัน วัลลิกโกและอมรพรรณ ชุ่มโชคชัยกุล (2556) ที่กล่าวว่า “นิตยสารจะต้องมีเนื้อหา ภาพประกอบ และการออกแบบจัดหน้าเป็นที่พึงพอใจต่อผู้อ่านที่เป็นกลุ่มเป้าหมายอยู่เสมอ บรรณาธิการต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้อ่านเป็นระยะๆ เมื่อรสนิยมและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเปลี่ยน ผู้บริหารงานต้นฉบับต้องปรับเปลี่ยนให้ทันสถานการณ์”

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการทำงานวิจัยนี้ได้พบว่ายังมีบางประเด็นที่น่าสนใจทำการวิจัยต่อไปได้อีก ดังนี้

1. เรื่องเกณฑ์การประเมินภาพถ่ายสารคดีเพื่อเผยแพร่ในนิตยสาร ด้วยการเก็บตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนหาคำตอบ จะได้คำตอบที่หลากหลายมีความถูกต้องและได้รับการยอมรับได้มากยิ่งขึ้น
2. เรื่องเกณฑ์การประเมินภาพถ่ายสารคดีเพื่อเผยแพร่ในสื่อดิจิทัล ที่มีหลายหลายรูปแบบในปัจจุบัน เพื่อเปรียบเทียบระหว่างสื่อ นิตยสารและสื่อใหม่ที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรในเรื่องของเกณฑ์การคัดเลือกภาพถ่ายสารคดี
3. เรื่องการลำดับภาพในงานนิตยสาร การขึ้นต้นด้วยภาพแรกเป็นจุดเริ่มต้นของการเล่าเรื่องที่มีความสำคัญ เปรียบเสมือนหน้าปกนิตยสาร ลำดับต่อไปเป็นกลุ่มภาพที่เป็นเนื้อหา ที่ให้รายละเอียดของเรื่องราวที่เล่า และสุดท้ายเป็นภาพปิดเรื่องเพื่อสรุปเรื่องราวนั้น การเลือกใช้ภาพอะไรมานำเสนอก่อนหลังมีความสำคัญต่อการเล่าเรื่อง การลำดับภาพในงานนิตยสารจึงมีความสำคัญต่อการสื่อสารความหมาย
4. เรื่องการกำหนดขนาดภาพในการจัดหน้านิตยสาร เป็นการเลือกภาพเพื่อกำหนดขนาดในการออกแบบจัดหน้าว่าจะเป็นภาพขนาดใหญ่หรือเล็กบนหน้านิตยสาร เป็นการให้ความสำคัญกับภาพบางภาพ ภาพทุกภาพไม่มีความสำคัญเท่ากันไปทั้งหมด มีเพียงบางภาพเท่านั้นที่จะถูกกำหนดให้มีขนาดใหญ่กว่าภาพอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อค้นหาเหตุปัจจัยหรือเกณฑ์ต่างๆ ที่มากำหนดในการคัดเลือกภาพถ่ายเหล่านั้น จะทำให้องค์ความรู้ในเรื่องเกณฑ์การประเมินภาพถ่ายเพื่อใช้ในงานนิตยสารมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้ผลการวิจัย

ผลจากงานวิจัยนี้พบว่า นอกเหนือจากเกณฑ์ที่สอดคล้องกับคุณสมบัติที่ดีของภาพถ่ายสารคดีจากการทบทวนวรรณกรรมแล้ว ยังมีเรื่องรสนิยมของผู้คัดเลือกที่มีผลต่อการคัดเลือกภาพถ่ายอีกด้วย ในกระบวนการคัดเลือกมีหลายคนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการ บุคคลแต่ละคนก็จะมีรสนิยมที่เป็นความรู้สึกชอบพอใจเป็นส่วนบุคคล ผลการคัดเลือกในแต่ละขั้นตอนที่ผ่านรสนิยมของแต่ละคนอาจมีความแตกต่างกันได้ อาจทำให้การคัดเลือกไม่มีเอกภาพ เกิดความขัดแย้งด้านรสนิยมในกระบวนการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดี แต่ในกระบวนการคัดเลือกภาพถ่ายสารคดีที่อยู่ภายใต้โครงสร้างองค์การที่มีการแบ่งลำดับชั้นการกำกับดูแลหล่นกันไปตามลำดับชั้น ดังนั้นบรรณาธิการบริหารที่มีอำนาจสูงสุดในกระบวนการจึงถือได้ว่าเป็นประจตุสุดท้ายก่อนที่ภาพถ่ายสารคดีได้เผยแพร่ออกสู่สาธารณะ รสนิยมของบรรณาธิการบริหารจึงมีความสำคัญมากที่สุด บรรณาธิการบริหารจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจรสนิยมของกลุ่มเป้าหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อให้้องการผลผลิตงานสารคดีตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ดีที่สุด บุคคลอื่นๆ

ในกระบวนการก็ควรจะต้องเข้าใจและติดตามการเคลื่อนไหวของรสนิยมกลุ่มเป้าหมายด้วย เพื่อให้การคัดเลือกภาพถ่ายสารคดีเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีเอกภาพและมีความทันสมัยสอดคล้องกับรสนิยมของกลุ่มเป้าหมายอยู่เสมอ

นอกจากรสนิยมที่ต้องสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายแล้ว ยังจะต้องรักษาอัตลักษณ์ของตัวเอง แสดงออกถึงตัวตนขององค์การผ่านสื่อรูปแบบต่างๆ มาประกอบรวมกัน เช่น ภาพถ่าย บทความ การออกแบบจัดหน้ารูปแบบการนำเสนอ ซึ่งสื่อรูปแบบต่างๆ บุคลากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจึงควรมีความรู้และเข้าใจถึงอัตลักษณ์ขององค์การเป็นอย่างดี เพื่อให้ผลงานมีภาพลักษณ์ในสายตาของกลุ่มเป้าหมายที่สอดคล้องกับนโยบายขององค์การ

บรรณานุกรม

- กมล ฉายาวัฒน์. (2541). “ภาพถ่ายเชิงวารสารศาสตร์” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการข่าวและบรรณาธิการ* หน่วยที่ 11. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กฤษณ์ ทองเลิศ. (2550) *ความจริงสัมพันธ์ของภาพถ่ายเชิงสารคดีในนิตยสารท่องเที่ยวไทย*. รายงานวิจัย สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยรังสิต
- กฤษณ์ ทองเลิศ. (2554). *การถ่ายภาพเชิงวารสารศาสตร์: แนวคิด เทคนิค การวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อินทนิล.
- กัจจกร หลุยยะพงศ์. (2556). “ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานสื่อสิ่งพิมพ์” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานสื่อสิ่งพิมพ์* หน่วยที่ 3. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กัจจกร สุนพงษ์ศรี. (2556). *สุนทรียศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตชนก นิยมแย้ม. (2551). *การศึกษาปัจจัยของการออกแบบที่มีผลต่อความสำเร็จของนิตยสารวัยรุ่น* วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ภาควิชาการออกแบบนิเทศศิลป์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ต่อสิต กลีบบัว. (2553). “การเมืองในการถ่ายภาพท่องเที่ยว: การครอบงำและการต่อรองทางวัฒนธรรม” *ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สื่อสารมวลชน วารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา. (2549). *ปรัชญาทั่วไป* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประชัน วลิลิกและอมรพรรณ ชุ่มโชคชัยกุล (2556). “ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานสื่อสิ่งพิมพ์” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานสื่อสิ่งพิมพ์* หน่วยที่ 7 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สนั่น ปัทมะทิน (2516) *การถ่ายภาพวารสารศาสตร์* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุชาติ เศษฐพันธ์. (2551). *การสื่อความหมายหัวข้อ “อยู่เย็นเป็นสุข” ในการประกวดภาพถ่ายของนิตยสาร “สารคดี” ปี พ.ศ.2548-2549* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Barthes R. (1997). *The Rhetoric of the Image: Studying Culture*. Great Britain : Bristol